

**COP29**  
BAKU AZERBAIJAN  
NOVEMBER 2024

**“Yaşıl dünya” naminə həmrəylik**



# Azərbaycan təmiz enerji ölkəsinə çevrilir

Ötən ilin sonlarında Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində keçirilən COP28-də fəal iştirak edən SOCAR-ın ortamüddətli və uzunmüddətli perspektivdə dekarbonizasiya hədəfləri elan edilib. Bu sırada 2030-cu ilə qədər bütün əməliyyat sahələrində rutin məşəldə yandırılmanın sifirə endirilməsi, 2022-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər SOCAR-ın birbaşa aktivləri üzrə “upstream” seqmentində emissiya intensivliyinin 30 faiz azaldılması, həmin ilin göstəricisi ilə müqayisədə birbaşa aktivlər üzrə 2035-ci ilə qədər korporativ emissiya intensivliyinin 30 faiz və ümumi emissiyaların həcmnin 20 faiz azaldılması yer alıb.

Göründüyü kimi, SOCAR-ın strategiyasının mərkəzində 2050-ci ilə qədər “sıfır emissiya”ya nail olmaq kimi iddialı bir hədəf durur. Bu, istixana qazı emissiyalarının əsaslı şəkildə azaldılması, bərpaolunan enerji mənbələrinə investisiya qoyulması və innovativ texnologiyaların tətbiqi deməkdir. Şirkət vurğulanan hədəflərə çatmaq üçün tədbirlərin müəyyənəşdirilməsi, aşağı karbonlu layihələrin inkişaf etdirilməsi, habelə neft-qaz əməliyyatları prosesində dekarbonizasiyanın təmin edilməsi üçün dünyanın nüfuzlu və bu sahədə zəngin təcrübəyə malik qurumları ilə əməkdaşlığa xüsusi önəm verir.

Hazırda “Boston Consulting Group” (BCG) məsləhətçi şirkəti ilə qurulan əməkdaşlıq çərçivəsində iki illik “SOCAR C&S LightHouse” layihəsinə start verilib. Layihə çərçivəsində güclü istixana qazı emissiyalarını daha dəqiq izləməyə və azaltmağa imkan verəcək süni intellektə əsaslanan metan idarəetmə platformasının yaradılması nəzərdə tutulub.

SOCAR ilə BCG məsləhətçi şirkəti tərəfindən icra edilən adıçəkilən layihənin icrası başa çatandan sonra metan emissiyalarının mövcud vəziyyətini qiymətləndirmək, mənbələrini xəritələşdirmək, rəqəmsal monitorinq alətini yaratmaq və yeni emissiya hesabat prosedurlarını qurmaq mümkün olacaq. Bu platforma gələcəkdə metan emissiyaları ilə əlaqədar hesabat hazırlanmasına və emissiyaların monitorinq sisteminin beynəlxalq tələblərə uyğunlaşdırılmasına mühüm töhfə verəcək.

Yeri gəlmişkən, SOCAR emissiyaların azaldılmasına dair hesabatlıq sisteminin beynəlxalq standartların tələblərinə uyğunlaşdırılmasını və şəffaflığın artırılmasını əsas məqsədlərdən biri kimi qarşıya qoyub. Ətraf mühitin qorunmasına sadıqlıq nümayiş etdirən SOCAR 2023-cü ildə təşkil olunan COP28-də irəli sürülən

peyk əsaslı emissiya ölçülməsi layihəsini də icra etmək niyyətindədir. Layihə çərçivəsində SOCAR-ın quruda yerləşən 5 neft-qaz əməliyyatı reallaşdırılan sahəsində “GHGSAT” şirkətinin peyk vasitələrindən istifadə etməklə metan emissiyalarına dair ölçmələr aparılacaq. Bu layihə qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi ilə emissiyaların daha dəqiq ölçülməsinə müsbət töhfə verəcək.

Bu layihələr SOCAR-ın enerji portfelinə şaxələndirməklə bərabər, həm də ölkədə istixana qazı emissiyalarının azaldılmasına töhfə verir.

Müasir texnoloji imkanlardan istifadə etməklə metan emissiyalarının daha dəqiq inventarlaşdırılması Azərbaycanın sözügedən lider şirkətinin ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində əsas istiqamətlərindən biridir. Bu məqsədlə SOCAR

mərhələlərdə belə tədqiqatların SOCAR-ın dənizdə yerləşən fəaliyyət sahələrində aparılması nəzərdə tutulub.

Hazırda SOCAR bp şirkəti ilə birgə Metan Rəhbər Prinsipləri (“Methane Guiding Principles” – “MGP”) çərçivəsində Qlobal Metanın Azaldılmasının İnkişafı (“Advancing Global Methane Reduction” – “AGMR”) təşəbbüsünü icra edir. Təşəbbüsün əsas məqsədi bp və SOCAR tərəfindən Azərbaycanda fəaliyyət göstərən neft-qaz operatorları üçün metan emissiyalarının ölçülməsi, hesabatlılığı, azaldılması fəaliyyətlərinin təşviqi, bu sahədə bilik və bacarıqların təkmilləşdirilməsi, habelə mövcud ən yaxşı texnologiyaların tətbiqini dəstəkləməkdir.

SOCAR havaya atılan emissiyaların azaldılması məqsədilə “Neft Daşları”nda “karbon krediti” mexanizmi əsasında sızmaların müəyyənəşdirilməsi və aradan qaldırılmasını hədəfləyən “Leak Detection and Repair” (“LDAR”) layihəsini də gerçəkləşdirir. Layihə fəaliyyətinə sızmaların müəyyənəşdirilməsi, həcmnin ölçülməsi, sızma mənbələrinin ləğv edilməsi və azaldılmış emissiya həcmələrinin sertifikatlaşdırılması daxildir.

Xatırladaq ki, infraqırmızı kamera kimi ən müasir ölçmə avadanlıqlarının tətbiqi ilə layihə ərazisində ölçmələr aparılıb və 171 sızma mənbəyi müəyyənəşdirilib. Bu sahədə ixtisaslaşmış beynəlxalq validasiya şirkətinin audit yoxlamasının nəticələrindən sonra sızma mənbələrinin təmirinə başlanılıb. Layihə nəticəsində azaldılacaq emissiya həcmələrinin sertifikatlaşdırılaraq Avropa bazarında satılacağı nəzərdə tutulub.

Emissiyaların azaldılması ilə “xalis sıfır” hədəfinə nail olmağın əsas yollarından biri də bərpaolunan enerji mənbələrinin inkişaf etdirilməsidir. Bu fəaliyyət çərçivəsində SOCAR və “Masdar” şirkəti arasında imzalanan saziş üzrə müvafiq işlər həyata keçirilməkdədir. Qeyd olunan sazişlər quruda 2 QVt gücündə günəş və külək, eləcə də dənizdə 2 QVt gücündə külək enerjisi, habelə “yaşıl” hidrogen layihələrinin icrasını əhatə edir. Beləliklə, SOCAR-ın “yaşıl” enerji şirkətinə çevrilməsi təkcə dəyişən bazar şərtlərinə cavab deyil, həm də şirkətin gələcək nəsillər qarşısında məsuliyyətinin ifadəsidir.



“Neft və Qazın Dekarbonizasiyası Xartiyası”nın (“Oil & Gas Decarbonization Charter” – “OGDC”) həmtəsisçilərindən olmaqla, Xartiyanın Rəhbər Komitəsində təmsil olunan 12 şirkətdən biridir. Bununla da şirkət adıçəkilən Xartiyanın idarə edilməsində birbaşa iştirak edir. “OGDC” Xartiyasının əsas hədəfi üzv təşkilatların neft-qaz əməliyyatlarında dekarbonizasiya fəaliyyətlərini dəstəkləməklə “xalis sifirə” nail olmaqdır. Dünya üzrə neft hasilatının 40 faizini həyata keçirən 50-dən çox beynəlxalq şirkət “OGDC” Xartiyasının üzvüdür.

Neft-qaz əməliyyatlarında formalaşan metan emissiyalarının dəqiq inventarlaşdırılması dekarbonizasiya baxımından mühüm önəm daşıyır. Bu məqsədlə SOCAR “Neft-Qaz İqlim Təşəbbüsü” (“OGCI”) ilə

SOCAR bundan savayı, BMT-nin Ətraf Mühit Proqramı (UNEP) ilə əməkdaşlıq çərçivəsində dronlardan istifadə etməklə emissiya ölçmələri layihəsinin icrasını planlaşdırır. Qurum, eyni zamanda, emissiyalar üzrə beynəlxalq hesabat standartlarının hazırlanmasında və bu sahədə şəffaflığın artırılmasında da fəal iştirak edir. Bu, şirkətə dekarbonizasiya sahəsində öz tərəqqisini nümayiş etdirməklə yanaşı, bazar iştirakçıları üçün nümunə olmaq imkanını yaradır.

Emissiyaların azaldılması ilə yanaşı, SOCAR, eyni zamanda, bərpaolunan enerji mənbələrinin inkişafına da sərmayə yatırır. Belə ki, BƏƏ-nin “Masdar” şirkəti ilə əməkdaşlıq çərçivəsində günəş və külək enerjisi, eləcə də “yaşıl” hidrogen istehsalı üzrə bir sıra layihələr həyata keçirir.

“TotalEnergies” şirkəti ilə birgə neft-qaz mədəni ərazilərində dron əsaslı metan emissiyalarının aşkarlanması və həcmnin ölçülməsi tədqiqatlarını həyata keçirir. Layihə çərçivəsində “TotalEnergies” və onun tərəfdaşları tərəfindən hazırlanan “AUSEA” (“Airborne Ultralight Spectrometer for Environmental”) texnologiyasından istifadə edilir.

Qeyd edək ki, “AUSEA” – metan emissiyalarını aşkarlayan, eyni zamanda, onların mənbəyini müəyyənəşdirən dronda quraşdırılmış sensordan ibarətdir. Bu isə neft-qaz obyektlərindən atılan metan emissiyalarının yüksək dəqiqliklə aşkarlanmasına və həcmnin ölçülməsinə imkan verir. Bu sahədə ilkin tədqiqatlar “TotalEnergies”-in Xəzər dənizindəki fəaliyyət sahələrində aparılıb. Növbəti